

Posudek vedoucí pro bakalářskou práci Adély Leškové

„Souvislost vizuální pozornosti a čtení na počátku školní docházky“

Práce kolegyně Leškové se věnuje relevantnímu v kontextu poradenské psychologie velmi zajímavému tématu – souvislosti vizuální pozornosti, velmi časných projevů čtenářských dovedností a předčtenářských dovedností u dětí z prvních ročníků základních škol. Kolegyně Lešková realizovala v rámci svého bakalářského projektu vlastní empirický výzkum, na jehož podkladě také následně sestavila a zpracovala text bakalářské práce.

Předkládaná práce je strukturovaná do dvou větších celků: do oddílu věnovaného přehledu stěžejních poznatků z odborné literatury, které mohou pomoci porozumět hlavnímu tématu práce. Za cenou a zároveň velmi pěkně zpracovanou část Teoretických východisek považuji kapitolu 2.3, ve které kolegyně Lešková nabízí přehled výsledků provedené rešerše k tématu studia souvislosti pozornosti a čtenářských či pisatelských dovedností u raně školních dětí. Zajímavé je, že v tomto přehledu kolegyně neopomíjí zdůraznit i postupy, kterými je výzkum v této oblasti realizován. Text oddílu Teoretických východisek je zpracován čtivě, stručně a hutně a dle mého názoru poskytuje čtenáři podstatné opory pro porozumění stěžejním aspektům zkoumaného problému. Z hlediska formálních náležitostí se mi zdá, že není konzistentně využívána jen jedna citační norma (viz zejména citace prací publikovaných početnějšími týmy vědců).

Empirický oddíl práce přehledně, náležitě strukturovaně a pečlivě popisuje výsledky provedené studie souvislostí vizuální pozornosti a (před)čtenářských dovedností. V úvodních kapitolách tohoto oddílu autorka srozumitelně vymezuje cíle výzkumu a realisticky formuluje výzkumné otázky. Trochu ku škodě srozumitelnosti práce a povahy navržených postupů a procedur pro realizaci práce vnímám, že v kap. 3.1. autorka nepracuje s oporami z výzkumu, které na str. 8 v kap. 1. Úvod zmiňuje jako stěžejní inspiraci pro vlastní bakalářskou práci. Zejména pro porozumění následujícím kapitolám věnovaným nástrojům voleným pro sběr dat i metodám posuzování pozornosti, které byly v projektu využité, by toto pečlivé zhodnocení výsledků práce Maurerové (2021) prospělo. K popisu metodologie realizovaného výzkumu nemám zásadní připomínky, popis je pečlivý a srozumitelný a respektuje zvyklosti kvantitativně orientovaného psychologického výzkumu. Jedinou kritickou připomínku mám obsahu poslední odstavce kap. 3.2.3.- kde se domnívám, že autorka zaměňuje popis uplatněného nástroje pro sběr dat s popisem výsledků jeho užití (jde v zásadě už o interpretaci zjištěných výsledků).

Výsledky provedeného výzkumu jsou přehledně prezentované. Nejprve je pozornost – v souladu s vymezenými cíli výzkumu- věnována popisu výkonových profilů sledovaných dětí ve všech pozorovaných aspektech pozornosti, čtení a předčtenářských dovedností a povaze korelačních vztahů mezi sledovanými proměnnými (dovednostmi). Od kapitoly 3.3.3. jsou ústředním tématem popisu výsledky užitého nástroje pro zhodnocení behaviorálních projevů pozornosti očima učitelů zkoumaných dětí.

K obhajobě navrhuji kolegyni Leškové:

- 1) Vrátit se důsledněji k interpretaci zjištěných korelačních vztahů. Zhodnocení výsledků korelační analýzy, které je čtenáři nabídnuto v kap. 3.3.2.3, působí značně nejistě. Podstatným zjištěním korelačních analýz v provedeném výzkumu je fakt, že test zvolený pro zhodnocení pozornosti vizuální pozornosti (Sindelarová 2016), nevykazuje statisticky významné korelační vztahy se žádným z užitých testů čtení. Na druhou stranu ale fakt, že získaná data poukazují na významnou korelační souvislost rychlosti zpracování Sindelarové testu vizuální pozornosti a

rychlosti zpracování testu fonemického uvědomování (konkrétně Elize hlásek) bychom neměli přehlížet. O čem tato souvislost může vypovídat, pokud budeme chápat fonemické uvědomování (sledované testem Elize hlásek) jako klíčovou bázovou dovednost pro vývoj počátečního čtení (viz kapitola 2.2.1) ? Co když souvislost pozornosti a čtení právě bázové, tzv. předčtenářské dovednosti zprostředkují? Zároveň, pokud připustíme autorčinu interpretaci z prvního odstavce kap. 3.3.2.3, že „... rychlost, s jakou dítě tyto úlohy (pozornost a fonemické uvědomování) provádí je důležitější než kvalita...“ (str. 44) ... co to o zkoumané souvislosti vypovídá? Že pozornost rozhoduje především o tom, jak plynule dítě dekóduje (realizuje čtení ve smyslu pohotovosti provazování fonémů a grafémů) při zpracování textu?

- 2) Pečlivě promyslet a v rámci obhajoby zhodnotit a konkretizovat stěžejní výsledky prověření navrženého screeningu behaviorálních projevů pozornosti. Grafy na straně 46 – 48 poskytují mimořádně zajímavý materiál, jehož zhodnocení by si zasloužilo více než jen upozornění na existenci „některých“ shodných zjištění se studií Samuelse a Turnura (1974) a jeden selektivně zhodnocující odstavec (druhý odstavec na str. 48) .

Celkově práci kolegyně Leškové hodnotím jako zdařilý badatelský počín se zajímavými a pro poradenskou praxi obohacujícími výsledky. V průběhu naší spolupráce kolegyně Lešková opakovaně prokazovala ochotu učit se nové věci a zájem o problematiku psychodiagnostické práce s raně školními dětmi. Na textu bakalářské práce pracovala průběžně a zodpovědně zapracovávala mé připomínky k různým fázím tvorby výsledného textu práce.

doc. PhDr. Gabriela Málková, Ph.D.

V Praze dne 16. 5 2024